Една от основните цели на Европейския съюз е разширяването на дигитализацията като средство за развитието на динамична икономика и ефективно управление, както и за реализиране на екологичните цели пред държавите-членки. В това отношение конкретните стъпки са последователни и са очертани в цифровата стратегия на ЕС – https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_en. В началото на 2022-ра година е направена следващата стъпка към приемането на два ключови регламента в тази насока, които съответно следва да регулират цифровите пазари и цифровите услуги. Тези мерки са свързани с други законодателни предложения, като например проектът на Регламент за изкуствения интелект, или вече приети такива като измененията в режима за защита на потребителите при цифрови услуги и цифрово съдържание.

Въпреки някои сходства между двата регламента, трябва ясно да бъдат очертани техните цели и обхват. Затова по-долу те ще бъдат разгледани самостоятелно в контекста на проблемите, които следва да решат в рамките на темата за цифровите пазари и цифровите услуги.

Проектът на Регламент за цифровите пазари е предложен от Европейската комисия във връзка с необходимостта от регулиране на особената роля на част от доставчиците на специфични цифрови услуги. Тези доставчици, които проектът нарича пазачи на информационния вход (gatekeepers), с поведението си могат да навредят на свободната конкуренция извън рамките на собствените си услуги, както и да създадат ненужни затруднения пред потребителите при използване на конкретни цифрови услуги от първа необходимост. Най-лесен и безспорен пример в тази насока са доставчиците на операционни системи като Microsoft Windows или Android, които могат да обвързват предоставяния от тях софтуер с други приложения, при които обаче има значително по-голяма конкуренция. Примери в тази насока е обвързването на Microsoft Windows първо с Internet Explorer (вече с Microsoft Edge) или апликациите на Google с операционната система на Android.

Европейската комисия вече е имала случи да посочи, че такова обвързване нарушава свободната конкуренция на пазара на софтуерни приложения и е предприемала съответни антимонополни действия. В продължение на тези действия, предложеният

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

Регламент за цифровите пазари е насочен към това да дефинира конкретните услуги, които са свързани с такива рискове и да въведе мерки за гарантиране на достъпни и справедливи условия на тези пазари.

В проекта се предлага обект на такава регулация да са доставчици на услуги, които предоставят основни платформени услуги – т.е. посреднически онлайн услуги; онлайн търсачки; онлайн социални мрежи; услуги за споделяне на видеоклипове; междуличностни услуги без използване на номер; операционни системи; облачни услуги; както и свързани с тези дейности рекламии услуги. За да бъде определено едно лице като пазач на информационния вход обаче трябва да са изпълнени критерии: ако това лице оказва значително въздействие върху вътрешния пазар, управлява основна платформена услуга, чрез която бизнес потребителите достигат до своите клиенти и е постигнал или се очаква да постигне трайно установена и стабилна позиция на съответния пазар. Като конкретни критерии за преценка дали е налице въздействие върху вътрешния пазар се посочва, че лицето трябва да има или над 6,5 милиарда годишен оборот за последните три финансови години, или когато средната му пазарна капитализация надхвърля 65 милиона евро за последната финансова година, като следва да предоставя услуги на територията на поне 3 държави – членки. За да е налице преценка, че бизнес потребителите достигат до свои клиенти чрез платформената услуга, тя трябва да има поне 45 милиона активни крайни ползватели на месец и поне 10 000 активни бизнес потребители годишно.

Когато едно лице отговаря на тези критерии, то е длъжно да уведоми Европейската комисия в срок до 3 месеца от момента, в който премине всички съответни прагове. Проектът предвижда и механизъм Европейската комисия сама да установи това обстоятелство.

По отношение на пазачите на информационния вход са предвидени редица задължения. Проектът на Регламент предвижда тези мерки да са единствените, насочени към грантиране на достъпни и справедливи цифрови пазари, като държавите – членки по правило не могат да въвеждат допълнителни мерки с такава цел. Проектът изброява следните задължения за пазачите на информационния вход:

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

– ограничение на съчетаването на лични данни от основни платформени услуги с други услуги на същия доставчик;

– задължение да допускат предлагане на конкурентни услуги спрямо тези на пазача на информационния вход;

– задължение да позволяват бизнес потребители да осигуряват връзка с основната платформена услуга чрез собствени приложения;

– задължение да не възпрепятстват бизнес потребителите да отнасят въпроси относно практиките на пазача на информационния вход до съответните контролни органи;

– ограничение на изискванията бизнес потребителите да ползват услуги за идентификация, предоставени от пазача на информационния вход;

– ограничение за изисквания към бизнес потребителите да се регистрират за допълнителни основни платформени услуги като условие за ползване на избраната от тях услуга;

– задължение за предоставяне на информация за цените на услуги към рекламодатели и издатели, които ползват основната платформена услуга.

Допълнително са предвидени задължения, които в последствие ще могат да бъдат конкретизирани – като ограничение за използване на публично недостъпни данни, генерирани от бизнес потребителия, когато се предоставя конкурентна на него услуга; гарантиране на възможност за потребителите да деинсталират софтуерни приложения, които не са необходими за функционирането на операционната система; задължение да се позволява инсталирането и функционирането на софтуер на трети страни и други сходни мерки, които гарантират свободен избор на потребителите какъв софтуер да ползват. Това от своя страна означава и значително по-голяма свобода на бизнес потребителите да предлагат собствени услуги и да конкурират пазачите на информационния вход при по-равноправни условия.

Регламентът за цифровите пазари предвижда процедура за проверка на спазването на тези задължения, както и съответни санкции. Допълнително в проекта са включени и

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

механизми за ограничаване приложението на конкретни задължения по съображения за защита на обществения интерес или за гарантиране на икономическата жизнеспособност на дейността на пазача на информационния вход.

Като съпоствка, проектът на Регламент за цифровите услуги е насочен към хармонизиране на правилата за предоставяне на посреднически цифрови услуги на вътрешния пазар.

Тази хармонизация е насочена в няколко много конкретни области. На първо място, изрично се предвижда, че доставчиците на услуга по обикновен пренос на данни не носят отговорност за съдържанието на пренесените данни, ако този пренос не е инициран от тях, получателят не е избран от тях и данните не са променени от тях. Такова ограничение на отговорността е предвидено и за автоматичното, междинно и времено съхраняване на данни – кеширане – ако доставчикът спазва условията за достъп до тази информация, не я променя, спазва правила за актуализирането й, не пречи на използването на технология за проследяване ползването на данни и предприема мерки за отстраняване на съхранено съдържание, което вече е блокирано по една или друга причина. За хостинга (съхраняването на предоставено от клиент съдържание), освобождаването от отговорност е при едно от две алтернативни условия: или на доставчика да не му е известно, че това съдържание е свързано с незаконна дейност, или веднага след узнаване за такава дейност, да блокира или премахне това съдържание.

Изрично е предвидено, че освобождаването от отговорност се прилага, дори доставчикът на услугата да извършва по собствен почин доброволни разследвания. Съответно, изрично е посочено, че не се предвижда императивно задължение за активна проверка на използваните данни.

Допълнително са предвидени механизми за обработване на сигнали за нарушаване на права на трети лица, вътрешни системи за разглеждане на жалби от клиенти срещу сваляне на тяхно съдържание, мерки за прозрачност на рекламата. За много от големите платформи са предвидени и задължения да предприемат действия по отношение на системните рискове, свързани с тяхната дейност – провеждане на

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

одити, прозрачност на системите за препоръчване на съдържание, допълнителна прозрачност на рекламата и т.н. Предстои да бъде изяснен окончателният текст на регламентите за цифровите пазари и цифровите услуги, като се очаква те да влязат в сила от началото на 2023-та година. Във всички случаи е ясно, че вече съществуващите решения в областите на цифровите пазари и цифровите услуги ще бъдат закрепени изрично в рамките на вече заявените от Европейския съюз политики за гарантиране на равно игрално поле за всички участници на вътрешния пазар и свобода на предоставянето на услуги при зачитане на правата върху интелектуална собственост, сигурността и защитата на гражданите на ЕС.

CR legal DL 2018. Всички права запазени.